Rigets Fordærv, nemlig en Etablering ogsaa i dette Forhold af den samme Contractsfrihed, som gjælder i de fleste andre Forhold. Men netop derfor mener jeg, at man heller ikke skal løsrive noget af de bestaaende Baand eller tilstede nogen anden Udvei til at komme bort fra disse Baand end den, som allerede er i meget god Udvikling, nemlig Fremme af Overgang til Selveiendom. Vi skulle vertimod endogsaa holde paa disse Baand selv i de Tilfælde, hvor baade Eier og Fæster føle dem som et Tryk og som unaturlige. Thi jo mere Overbevisningen om, at de ere et Tryk og unaturlige, findes hos begge Parter, desto mere Villighed vil der nogsaa være paa den ene Side til at sælge og paa den anden Side til at kjøbe, saa at der virkelig paa begge Sider kun bliver Spørgsmaal om det ene tilbagestaaende Punkt, nemlig om der er Evne til at kjøbe. Hvor denne Evne er tilstede, vil Afløsningen af Forholdet da indtræde af sig selv. Jeg paastaaer altsaa, at Fæstelovgivningen har været til Landets Velsignelse, og jeg siger, at der ikke bør løses et eneste Baand af samme paa anden Maade end ved Overgang til Selveiendom, men at, naar den er indført, da bør Baandene ogsaa snarest muligt bortfalde. — Men paa den anden Side siger jeg, at det ikke mindre Tiden tilligeverfor de nuværende Bønder at indføre nye Baand paa Contractsfriheden, og at, naar der allerede ved den gamle Fæstelovgivning har været aabnet en Udvei, som kunde føre til friere Forhold, og som — om den end naturligviis har liggeet i Jorden i lang Tid uden at spire, fordi Forudsætningerne derfor manglede — nu begynder at faae nogen Anvendelse, saa vilde det være i høieste Grad ubetimeligt at indføre nye Tvangsforanstaltninger, nye Forbud og nye Paabud. Vi skulle, som sagt, holde paa de Baand, som vi engang have, som Midler til at tvinge Godseierne til at sælge frivillig; — dette er et Udtryk, som ofte er blevet brugt under disse Sagers Behandling; —, men vi skulle paa ingen Maade indføre nye Baand. Det er ikke alene ubetimeligt, men det er tillige fuldkommen unyttigt. Det er allerede blevet paaviist, hvor let det vil være at omgaae de her foreslaaede Bestemmelser, og det vil vise sig, at, hvad enten man finder paa den ene eller paa den anden forgjævede Redaction, saa vil dog i Virkeligheden Intet være opnaaet derved. Der kan jeg, nemlig ganske være enig med den ærede Landsthingsmand her fraas overfor (I Anledning), at for den Godseier, der vil handle loyalt i disse Forhold, behøves de foreslaaede Bestemmelser ikke, og at Andre ville kunne omgaae den paa tusinde Maader. Navnlig vil til Syvende og Sidst dog Intet være vundet, naar man ikke — og det har Ingen hidtil driste sig til at fordre, at man skulde gjøre — det Enkelte fastsætter, hvad der skal gives i Forpagtningsafgift. Uden dette vil alt Andet være Intet, men dertil kan dog ikke nogen fornuftig Mand komme, og det ikke alene, fordi denne Afgift er afhængig af tusinde Omstændigheder, som Ingen kan have noget Kjendskab til eller bør have Indflydelse paa, men ogsaa fordi Bønderne dog ere komne saa vidt, at de ikke behøve at være under Værgemaal, for at deres Interesser i saa Henseende skulle kunne varetages. Der vil naturligviis i disse Forhold, som i alle andre Forhold, altid være Folk, som af een eller anden Grund ikke ville være istand til at varetage deres egen Interesse, men dertil er der naturligviis ikke Andet at sige end at saadanne Folk maae tage Skade for Hjemgjældende maae gaae fallit. Men Ingen kan nu komme til at betale en eneste Skilling mere i Forpagtningsafgift end hvad han frivillig er gaaet ind paa, og hvad han frivillig har indgaaet, skal han ogsaa holde. Denne principielle Betragtning har jeg troet at burde udvikle for at vise, at der ikke er nogen Inconsequents i, at jeg paa den ene Side ikke vil opgive en eneste Tøddel af den gamle Fæstelovgivning, men vil afskære enhver anden Udvei til at komme bort fra samme end den Udvei, der ligger i Overgang til Selveiendom, og at jeg paa den anden Side finder det i høieste Grad uforstandigt og urimeligt under de nuværende Forhold at ville indføre nye Indgreb i det, som er enhver fri og myndig Mands Æresret, selv at varetage sine egne Interesser og selv at varetage disse